

Azərbaycan öz enerji təhlükəsizliyini tam şəkildə özü təmin edib. Belə ölkələr dünyada çox deyil. Biz isə, üstəlik, həm də regionun, hətta Avropanın enerji təhlükəsizliyinə dəstək veririk.

İlk neftini 2005-ci il mayın 25-də Bakı yaxınlığındakı Səngəçal terminalından qəbul edən və bir il sonra onu Türkiyənin Ceyhan limanına çatdıran Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) əsas ixrac boru kəməri 20 ilə yaxındır tam sistem kimi ahəngdar fəaliyyət göstərir. BTC öz yaradıcısı olan Ulu Öndər Heydər Əliyevin adını şərəflə daşıyır. Təxminən eyni vaxtdan Cənubi Qafqaz Boru Kəməri də (CQBK) istifadəyə verilərək Azərbaycan qazını Gürcüstanla çatdırıb. Daha sonra CQBK-ya Gürcüstan-Türkiyə sərhədində qoşulan 280 kilometrlik xətlə qaz 2007-ci ilin yayından Ceyhana ixrac olunur. Bütövlükdə Bakı-Tbilisi-Ərzurum (BTƏ) kəməri adlanan bu marşrut Azərbaycanı dünyada təkcə neft deyil, həm də qaz ixrac edən ölkə kimi tanıdıb.

Əgər əvvəl Azərbaycan qazını Gürcüstan və Türkiyə alırdısa, 2020-ci ilin son günündən başlayaraq mavi yanacaq Avropaya da ixrac edilir. Azərbaycandan qaz alan ölkələrin sayı getdikcə artır. 2027-ci ilədək qaz ixracının artırılması barədə Avropa İttifaqı və ölkəmiz arasında bir neçə il əvvəl Anlaşma Memorandumu da imzalanıb.

Hazırda Azərbaycan 12 ölkəyə - Gürcüstan, Türkiyə, Bolqarıstan, Yunanıstan, İtaliya, Rumıniya, Macarıstan, Serbiya, Sloveniya, Xorvatiya, Şimali Makedoniya və Slovakiyaya təbii qaz ixrac edir. Göründüyü kimi, onlardan 10-u Avropa ölkəsi və 8-i Avropa İttifaqının üzvüdür. Ölkəmiz artıq uzun müddətdir etibarlı tərəfdaş

kimi tanınır və Azərbaycan qazını Avropaya nəql edən "Cənub qaz dəhlizi" bunu bir daha təsdiqlədi. Təsadüfi deyil ki, Avropa Komissiyasının yüksəkrütbəli nümayəndələri Azərbaycanın enerji sahəsində etibarlı tərəfdaş və Pan-Avropa qaz təchizatçısı olduğunu döənə-döənə vurğulayıblar.

Prezident İlham Əliyev bu qlobal layihələrin hamısının sıx əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq şəraitində reallaşdığını dəfələrlə qeyd edib. "Cənub Qaz Dəhlizi" Məşvərət Şurasının keçən ay Bakıda keçirilən 11-ci iclasında dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, əməkdaşlıq olmadan enerji təhlükəsizliyi layihələrinin heç biri mümkün olmazdı: "Bizə birləşdirən tərəfdaşlığın və əməkdaşlığın çox müsbət əzmi məsuliyyətimizin aydın təzahürüdür. Bu, istehsalçıların, tranzit ölkələrin və istehlakçıların məsuliyyətidir. Əlbəttə ki, bu prosesin üç əsas iştirakçısı arasında maraqların tarazlığı beynəlxalq maliyyə təsisatlarının dəstəyi ilə bizim hekayətimizi və ya hekayətlərimizi uğura çevirdi. Ölkələr, onların hökumətləri, investorlar, şirkətlər, aparıcı maliyyə təsisatları bizim komandamızdır və bu komanda genişlənir. Bu gün heç vaxt görünmədiyi kimi aydındır ki, enerji təhlükəsizliyi ölkələrin milli təhlükəsizliyinin ayrılmaz hissəsidir. Mən hətta deyərdim ki, bu gün biz, həmçinin sənaye təhlükəsizliyi haqqında danışa bilərik, çünki sənayeni inkişaf etdirmək üçün bizə enerji ehtiyatları, neft-kimya məhsulları,

gübrələr lazımdır. Azərbaycan isə xam neftin, təbii qazın, neft məhsullarının, neft-kimya məhsullarının və gübrələrin istehsalçısı və ixracatçısıdır".

Məlumdur ki, Avropanın Azərbaycan dan daha çox qaz ixrac edə bilməsi üçün birinci şərt həmin qazın hasilatıdır. Ölkəmizin bu sahədə potensialı böyükdür. Ha-

zırda qaz əsasən nəhəng "Şahdəniz"dən çıxarılır. Xəzərdə işlənməsinin müxtəlif mərhələlərində olan yeni yataqlar da var.

Lakin qaz ixracının artırılmasının bir mənbəyi yeni yataqlardırsa, digər şərtlərdən biri də mavi yanacaqə qənaətdir. Bunu isə "yaşıl enerji" hesabına etmək mümkündür. Bizim "yaşıl gündəliyimiz"

də artıq hamıya bəllidir. Daha çox təbii qaza qənaət etmək imkanı verən "yaşıl enerji" gündəliyi əlavə edildikdən sonra Azərbaycan enerji təhlükəsizliyi baxımından tərəfdaşları üçün daha mühüm rol oynayacaq. Bu gün günəş və külək enerji stansiyalarına aid sərmayədarlarla artıq imzalanmış müqavilələr ölkəmizə 2030-cu

ilə qədər 6 qıqavat günəş və külək enerjisi təmin edəcək. Nəticədə daxildə bu gün elektrik enerjisinin istehsalında istifadə olunan təbii qaza xeyli qənaət etmək imkanı yaranacaq və həmin qaz ixraca yöndiriləcək.

Prezident İlham Əliyev icra edilməkdə olan bu və digər işlərin nəticəsinə inam ifadə edərək demişdir: "Yəqin gələn il biz hamımız onu görəcəyik ki, yeni layihələrdən, yeni yataqlardan daha böyük həcmdə təbii qaz və neft kondensatı hasil edilir. Hesab edirəm ki, neft-qaz sahəsində templər müsbət olacaqdır".

Bəli, "yaşıl enerji"yə keçid o demək deyil ki, neftdən, qazdan imtina olunmalıdır. İmtina söhbətini ortaya atanlar bu məsələni düzgün başa düşməyənlərdir. Keçid sürətlə, tələm-tələsik atılan bir addım olmamalıdır. Hələ COP29 ərəfəsində Prezident İlham Əliyev Almaniyanın paytaxtı Berlində keçirilən "15-ci Petersberq İqlim Dialoqu"nın Yüksək Səviyyəli Seqmentində çıxış edərkən bu məsələlərə toxunmuşdu: "Neft və qazımız, həmçinin Avropa bazarlarına hələ uzun illər ərzində lazım olacaq".

Təsadüfi deyil ki, Tiranada "Avropa Siyasi Birliyi" 6-cı Zirvə toplantısında Avropanın enerji təhlükəsizliyi məsələləri də öz əksini tapıb. Bu sahədə Avropaya Azərbaycanın dəstəyi böyükdür.

*Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"*